

Digimyrsky

Digitalisaatio osaamisen kehittämässä

Digimyrsky-hanke:

Visuaalisen ilmeen ja visuaalisten vertauskuvien
hakemista täydentävälle koulutukselle

Carita Forsgren

2018

SISÄLLYS

1	Yleistä pohdintaa.....	3
2	Tampere3-yliopiston täydentävien ja avointen koulutusten asiakkaiden tarpeet.....	3
3	Visuaalisia vertauskuvia etsimässä.....	4
3.1	Olohuone.....	5
3.2	Leirinuotio / juhannuskokko.....	6
3.3	Leikkipuisto / seikkailupuisto / huvipuisto.....	7
3.4	Tori.....	8
3.5	Kauppakeskus / tavaratalo / basaari / kauppahalli....	14
3.6	Kahvila / kahvisalonki.....	15
3.7	Temppeli / kirkko.....	15
3.8	Kalajärvi.....	15
3.9	Sotilastukikohta.....	15
3.10	Rakennustyömaa.....	15
4	Päätelmiä.....	16

1. Yleistä pohdintaa

Mikä on koulutusinstituution tarkoitus? Oppimista voi harjoittaa nykyisin myös omin päin, esimerkiksi internetin tutoriaalivideoita katsomalla, tai perustamalla opintopiirin. Näitä mahdollisuuksia on ollut olemassa jo ennen internetin aikaa, mm. kirjeopistoissa ja tietysti kirjojen perusteella.

Platonin Akatemia oli ensimmäisiä jossain määrin muodollisia oppilaitoksia maailmassa. Sen tarkoituksena oli antaa koulutuksen loppusalaus Ateenan vapaiden miesten (eli kaupunkivaltion ylemmän eliitin) pojille, jotta nämä voisivat osallistua täysivaltaisesti päätöksentekoon ja sotiin naapurivaltioita vastaan. Akatemian alueella oli kirjasto, kylpylä, juoksurata, urheilukenttä (jonne myös koottiin kaupungin sotajoukot ennen sotaan lähtemistä) sekä alkujaan pyhä lehto, jonka poluilla opiskelijaryhmät kulkivat opettajien kanssa keskustellen ja väitellen, oppien siis retoriikkaa ja filosofiaa. Tarkoituksena oli paitsi valmistaa nuorukaiset fyysisesti pystyviksi sotureiksi, myös ajattelukykyisiksi ihmisiksi, jotka tunsivat oman ryhmänsä ja heimonsa kulttuurin perin pohjin. Sosiaalisten siteiden luominenkin oli ensiarvoisen tärkeää, jotta nuoret miehet olisivat sekä yksilöitä että ryhmän aktiivisia jäseniä.

Kuva 1. Platonin akatemiaan vievä muinainen tie (Wikipedia)

Nykyäänkin muodollisten oppilaitosten antaman koulutuksen yksi olennainen tehtävä on integroida uusi sukupolvi mahdollisimman saumattomasti mukaan oman ammattiryhmän-

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

sä tekemisen ja olemisen kulttuuriin. Oppilaitokset antavat mahdollisuuden luoda siteitä opiskelijoiden välille sekä antaa heille eväät jo työssä olevan sukupolven kohtaamiseen sekä tapojen oppimiseen. Kyse ei ole vain taidoista, joita tullaan oppimaan, vaan myös siitä, keitä opitaan tuntemaan. Kaikki maailman kuuluisat oppilaitokset - Cambridge, Eton, MIT - vaalivat tätä periaatetta. Mikäli oppilaitos laiminlyö tämän tehtävän, opiskelijoiden sosiaalisen integroimisen muuhun yhteiskuntaan, se ei voi saada hyvää mainetta.

Eräs iAnimate-kurssin käynyt opiskelija kuvaili oppimiskokemustaan omassa blogissaan, kertoen että Q&A-sessioiden aikana opiskelijat ryhmäytyivät siinä määrin hyvin, että kun tuutori joutui syystä tai toisesta hetkeksi poistumaan, opiskelijat tekivät tälle pienen käytännön pilan piiloutumalla pois web-kameroidensa luota. Kun tuutori palasi, hän ihmetteli, minne kaikki opiskelijat olivat sillä välin menneet. Kyseinen henkilö kertoi myös aidosti ystäväystyneensä useiden kurssikavereidensa kanssa, ja koska kurssilaisia oli kolmella mantereella, heidän muodostamallaan verkostolla oli arvatenkin merkitystä myös työn löytämisen kannalta.

2. Tampere3-yliopiston täydentävien ja avointen koulutusten asiakkaiden tarpeet

Digimyrsky-hankkeen aikana on jossain määrin määritelty, keitä ovat tulevan ”Tampere3”-yliopiston täydentävien ja avointen koulutusten asiakkaat ja millaisia tarpeita heillä on. Sen perusteella hankkeessa on laadittu muutamia rautalankamalleja, eli kaavioita siitä, mitä osioita Tampereen uuden yliopiston täydentävien ja avointen koulutusten verkkosivustolla pitäisi ainakin olla.

Keitä nämä asiakkaat ovat?

1. Suuria ja keskisuuria yrityksiä, jotka haluavat pitää yllä työntekijöidensä ammattitaitoa, tai oppia uusia tekemisen tapoja
2. Pienyrittäjiä, jotka hakevat täydennystä osaamiseensa ammatissaan tai yrittäjänä
3. Yrittäjiksi aikovia, jotka tulevat hakemaan yritysosaamista
4. Työttömiä, jotka tahtovat pitää yllä tai täydentää osaamistaan
5. Opiskelija-alumneja, jotka tahtovat päästä hankkeisiin
6. Yrityksiä, jotka hakevat opiskelijoita hankkeisiinsa
7. Lukioista valmistuneita, jotka eivät ole ensihakemalla päässeet haluamalleen alalle ja nyt suorittavat tuon alan kurssveja avoimen yliopiston tai amk:n kautta (tavallista mm. lääketieteessä, media-alalla sekä draamaopintojen puolella)
8. Opettajia, jotka tahtovat täydentää omaa osaamistaan tai opetustaitojaan

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

9. Ihmisiä, jotka tahtovat muuten vain opetella uusia taitoja, esimerkiksi kieliä, valokuvausta, journalismia, draamaa, astronomiaa jne.
10. Laadukasta, räätälöityä suomalaista koulutusta hakevat kansainväliset organisaatiot

Monia näistä asiakkaista - varsinkin niistä, jotka eivät ole aktiivisesti yrityksissä töissä - yhdistää se, että he hakevat opinnoista myös yhteyksiä työelämään sekä sosiaalista verkostoitumista. Myös yrittäjät ja yrityksissä työskentelevät osallistuvat kursseille ja seminaareille senkin vuoksi, että niissä tarjoutuu mahdollisuus verkostoitumiseen.

Itse olen viime vuosina osallistunut - sekä opiskelijoiden kanssa että itsekseni - muutamiin kansainvälisiin animaatio- ja pelialan seminaareihin ja tapahtumiin. Muun muassa belgialainen Cartoon-järjestö on erikoistunut animaatioalan koulutustapahtumiin. Esimerkiksi Cartoonin vuosittain järjestämä Cartoon Business -seminaari kestää kolme päivää, jona aikana kaikki osallistujat majoitetaan samaan hotelliin, ja heille järjestetään myös yhteiset lounaat ja yhteiset iltaohjelmat. Ranskalais-belgialaiseen tapaan luentoja, esityksiä ja paneelikeskusteluja on päivittäin klo 9-18, josta lounaalle on varattu aikaa puolitoista tuntia. Jos joku osallistuja painuisi opinto- ja informaatio -osuuden jälkeen koko loppuil-laksi hotellihuoneeseensa tai päättäisi tehdä jotain muuta kuin toiset, häntä pidettäisiin vähintään merkillisenä. Tosin olen havainnut, että näissä sosiaalisissa iltatapahtumissakin on aina muutamia 'yksinäisiä susia', jotka seisovat nurkissa viinilasi yhdessä ja kännykkä toisessa kädessään, kommunikoimatta kenenkään kanssa.

Kuva 2. Cartoon Business -tapahtuma 2017

(Lähde: <http://www.cartoon-media.eu/cartoon-masters/cartoon-business/photos-and-videos-9.htm>)

Miksi animaatio-, peli- ja elokuva-aloilla järjestetään tämäntyyppisiä tapahtumia säännöllisesti? Oppiminen ja oman alan tilanteen seuraaminen on yksi syy, mutta toinen on se, että sekä elokuvia, animaatioita että pelejä tuotetaan usein kansainvälisinä yhteistyöhankkeina, ja tuotantorahoitustakin haetaan monesti useasta eri maasta. Tätä varten on

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

tiedettävä, kuka tekee mitä, ja keihin toimijoihin voi kussakin maassa luottaa. Tapahtumat myös vahvistavat yhteistä tekemisen kulttuuria ja luovat alan toimijoiden identiteettiä.

Olisi outoa, mikäli Tampereen uuden yliopiston täydentävien opintojen asiakkailla ei olisi myös verkostoitumisen tarpeita. Yhteisöllisyyden ja verkostoitumismahdollisuuksien tulisi näin ollen näkyä jo pääsivulla.

3. Visuaalisia vertauskuvia etsimässä

Millainen olisi osuvin vertauskuva vaikutelmalle, jonka Tampereen uusi yliopisto haluaisi täydennyskoulutuksistaan antaa? Mikäli vertauskuva on jollain tavalla visuaalinen, siitä voi olla myös suurta hyötyä verkkosivuston ja muun visuaalisuuden suunnittelussa.

Mikä olisi osuva analogia paikalle, jossa

- ihmiset kokoontuvat yhteen vaihtamaan tietoa, saamaan tietoa, tarjoamaan tietoa ja osaamistaan, sekä myös luomaan uutta tietoa?
- jonne tullaan myös kohtaamaan muita ihmisiä, luomaan verkostoja?
- jonne tullaan saamaan sekä aineetonta että aineellista hyötyä?
- jossa välitetään eteenpäin perinteisiä tekemisen ja olemisen tapoja, mutta myös kehitetään uusia sellaisia?

Seuraavia käsitteitä nousi mieleeni vapaasti assosioiden ja joita on myös osittain noussut esiin Digimyrsky-hankkeessa:

1. olohuone, yhteinen olohuone
2. leirinuotio / juhannuskokko
3. leikkipuisto / seikkailupuisto / huvipuisto
4. tori
5. kauppakeskus / tavaratalo / basaari / kauppahalli
6. kahvila / kahvisalonki 1700-luvun tapaan
7. temppeli / kirkko
8. kalajärvi
9. sotilastukikohta / sotilaspäämaja
10. rakennustyömaa

Seuraavaksi hieman pohdintaa näistä kymmenestä käsitteestä.

3.1. Olohuone

Olohuone on paitsi kodin oleskelutila, myös funktioltaan julkisempi tila kuin esimerkiksi keittiö tai makuuhuone. Kotiin tulevat vieraat kutsutaan yleensä viettämään aikaa juuri olohuoneeseen. Se on myös neutraali tila, jossa perheenjäsenet voivat tavata toisiaan ja keskustella perheen asioista. Aikaisempina vuosikymmeninä television katseleminen kokosi perheenjäsenet yhteen useimmiten juuri olohuoneeseen, ja useimmissa perheissä Suomessa on varmasti yhä vieläkin televisio sijoitettuna olohuoneen keskeiselle seinälle. Nykymaailmassa tosin perheiden yhteinen televisioaika on pienentynyt sitä mukaa, kun lapset, nuoret ja aikuiset ovat siirtyneet katselemaan tai pelaamaan omia mediasisältöjään tietokoneiden, älypuhelimien ja tablettien ruuduilta.

Kuva 3. Pieter de Hooch: Sisätila ja henkilöitä (1663-65)

(Lähde: Wikimedia Commons, Metropolitan Museum of Art online collection)

Nykyäänkin vieraat tulevat olohuoneeseen vain kutsuttuina. Toisen pihapiiriin saati olohuoneeseen ei kävellä tuosta vain, ilman pyyntöä. Jos verrataan muita kulttuureja, esimerkiksi Saksassa jonkun olohuoneen näkeminen ja sinne pääseminen on kunnia, joka on varattu vain erityisille perhetuttaville. Saksalaiset sulkevat talojensa ja asuntojensa

ikkunat alumiinisilla kaihtimilla pimeään tullen, jotta vieraat eivät pääsisi katsomaan, mitä olohuoneissa tapahtuu. Näin toimitaan myös mm. Iranissa, jossa ero julkisen ja yksityisen elämän välillä on merkittävä. Sen sijaan Alankomaissa ei olohuoneissa useinkaan käytetä kaihtimia tai edes verhoja, ja aikoinaan maassa oli erikseen lailla säädetty, että ohikuljijoiden tulee nähdä vapaasti, mitä olohuoneissa tapahtuu. Sekä Iranin että Alankomaiden tavat kumpuavat uskonnon vaatimuksista.

Olohuoneisiin liittyy toisin sanoen monenlaisia, osin muuttuvia käsityksiä, kulttuurista ja aikakaudesta riippuen. Julkisten tilojen suunnittelussa törmää nykyään usein käsitteeseen 'julkinen olohuone', tai 'kansalaisten yhteinen olohuone', mikä tuntuu vähän erikoiselta ottaen huomioon sen, mitä olohuone itse kullekin todellisuudessa merkitsee - perheen yksityistä omaa tilaa, jonne kutsutaan vieraita vain aika ajoin.

3.2. Leirinuotio / juhannuskokko

Leirinuotio on ikivanha suojapaikka. Heimo kerääntyi yhteisen nuotion ääreen, turvaan pedoilta ja kylmältä. Nuotion ääressä pystyi lepäämään ja nukkumaan, paistamaan ruokaa, juomaan ja syömään ilman, että piti pelätä vaaroja. Nuotion ääressä vaihdettiin kuulumiset, kerrottiin tarinoita. Rentouduttiin, vietettiin aikaa - mutta myös suunniteltiin tulevia metsästys-, keräily- ja tutkimusretkiä. Lapset oppivat asioita vanhemmilta sukupolvilta. Ystävyyssuhteita pidettiin yllä.

Mutta kuten olohuonekin, leirinuotiotkin ovat suhteellisen yksityisiä paikkoja. Nuotion ääreen kokoontuu niin nykyisin kuin aikaisemminkin joukko, joka tuntee toisensa ennestään. Vai onko näin? Itse osallistuin viime vuonna Platinum-nimisessä hankkeessa opintoretelle, joka tehtiin Kurun Helvetinjärven kansallispuistoon. Meillä oli väkeä Tampereen kaikista kolmesta korkeakoulusta sekä opiskelijoita ja henkilökuntaa Honkongista ja Pekingistä. Läheskään kaikki eivät tunteneet toisiaan ennestään, mutta meitä yhdisti yhteinen päämäärä. Kun retken puolivälissä saavuimme Helvetinjärven rantaan, laadittiin nuotio, jonka äärellä paistettiin makkaroita ja juotiin kahvia. Nuotio yhdisti samanmieliset.

Anoppini kertoi, että kun entisinä aikoina - 1950-70 -luvuilla - Pälkäneen seudulla sytytettiin juhannuskokkoja, saattoi kokon ääreen kerääntyä venekuntia monesta suunnasta järveä, tapaamaan toisiaan ja vaihtamaan kuulumisia.

Juhannuskokko on eräänlainen merkkitulo, ja merkkitulia on sytytetty monissa kulttuureissa kautta historian. Merkkitulet olivat viestitysjärjestelmiä; ne varoittivat tulevasta vaarasta tai kutsuivat luokseen.

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Kun useimmat muut eläimet vaistomaisesti pakenevat tulta, me ihmiset olemme siitä merkillisiä, että pakenemisen sijaan hakeudummekin tulen ääreen. Tuli on meille sekä turva, työväline että ase. Kreikkalaisissa taruissa tuli oli alun perin jumalten salaisuus, jonka Prometheus varasti ja antoi ihmiskunnalle. Tuli - hallittuna, kuten nuotiossa - luo meissä vahvoja mielikuvia sekä tiedosta, turvasta että sosiaalisuudesta. Ja niin kuin nuotiosta voi syttyä laaja metsäpalo, myös tiedon jakamisesta on syntynyt vallankumouksia.

Kuva 4. Juhannuskokko (Lähde: Wikimedia commons)

3.3. Leikkipuisto / seikkailupuisto / huvipuisto

Leikkipuistot ovat Suomessa paikkoja, jonne lapset voivat vapaasti mennä pitämään hauskaa ja tapaamaan toisiaan. Iltaisin monesti nuoretkin saattavat kokoontua leikkipuistojen nurkille. Seikkailupuistot (HopLop, PowerPark, jne.) tarjoavat fyysistä toimintaa ja virikkeitä eri ikäryhmille isommissa, rajatuissa paikoissa, joista peritään pääsymaksu.

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Huvipuistot ovat yleensä seikkailupuistoja suurempia ja niissä keskitytään vähemmän fyysiseen tekemiseen ja enemmän mekaniisiin laitteisiin, jotka liikuttavat kävijöitä eri tavoin. Lisäksi huvipuistot tarjoavat - yleensä maksua vastaan - pelejä, ruokaa sekä tanssi- ja teatteriesityksiä. Tampereella Särkänniemen huvipuistoon on yhdistetty myös näkötorni, planetaario, akvaario ja jopa nykytaiteen museo. Kolme viimeksimainittua tarjoavat ajanvietteen lisäksi myös tietoa, taide-elämyksiä ja oppimista. Tanskalaisen Legolandin pienoismallikaupunkeineen voisi myös lukea oppimista sisältäviin hui-/elämyspuistoihin.

Kuva 5. Gentings Highlandin elämyspuisto (Lähde: Wikimedia commons)

Vaikka ilmaiset leikkipuistot ja maksulliset elämyspuistotkin kokoavat monenlaisia ihmisiä yhteen, niiden ensisijainen tarkoitus on tarjota viihdettä. Epäilemättä myös osa yliopistolliseen täydennyskoulutukseen hakeutuvista ihmisistä etsii ajanvietettä koulutukseltaan, mutta harva oppilaitos (verkossakaan) mainostaa itseään elämyspuiston kaltaisena paikkana.

3.4. Tori

Toreja - aukoita, jonne on säännöllisin väliajoin kerääntynyt tekemään kauppaa - on ollut ja on kaikissa kulttuureissa, lähes kaikkina aikoina. Torien ympärille on noussut Suomessa ja muuallakin kokonaisia kaupunkeja, joten toria voi kutsua monen kaupungin sydämeiksi. Torit ovat toimineet ja toimivat paitsi kauppapaikkona, myös kokoontumispaikkoina. Kun jotain suurta tapahtuu Suomessa - esimerkiksi urheilulajin MM-kisavoiton juhlinta, yleislakko, sodan alkaminen, itsenäisyysjuhla, presidentin hautajaiset, mielenosoitus tärkeänä pidetystä asiasta - ihmiset kokoontuvat joukolla pääkaupungin ja muiden suurehkojen kaupunkien toreille.

Kuva 6. Tampereen joulutori (Lähde: Wikimedia commons)

Vanhemmat voivat lapsineen mennä torille ostamaan yhteiset mansikat ja jäätelöt, nauttia kesäpäivästä. Yksinäinen voi mennä torille ja vaihtaa muutamia sanoja torimyyjien kanssa. Torille voi mennä keskustelemaan politiikasta - varsinkin vaalien alla, kun osa kojuista on puolueiden pystyttämiä. Torille voi järjestää musiikki- tai kulttuuritapahtuman, viinikylän, joulukylän tai kaljateltan. Yleensä torit ovat avoimia ja maksuttomia kaikille, ja monet torimyyjät tarjoavat ilmaisia maistiaisia, maksavia asiakkaita houkutellakseen. Toreilla järjestetään yleisesti myös huutokauppoja, ja kirpputorit puolestaan ovat erikoistuneet käytetyn tavaran myyntiin.

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Voisiko Internetin suosion räjähdysmäisen kasvun 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa selittää kauppaja- ja toripaikkojen toiminnan alkamisella? Esimerkiksi Amazon aloitti netissä toimivana kirjakauppana ja -välityksenä, mutta laajeni vaatteisiin, kenkiin, dvd-elokuviin, jopa autotarvikkeisiin. Amazonilla on myös käytetyn tavaran myyntiä ja online-elokuvien vuokrausta. Suomessa tori.fi on kaiken aikaa laajentanut valikoimaansa.

Torit ovat paikkoja, jonne tullaan tekemään kaikenlaisia asioita, tapaamaan muita (samanmielisiä) ihmisiä - tai vain oleskelemaan - ja joissa on tarjolla kaikenlaista, mutta tunne- taanko ne oppimisen lähteinä?

3.5. Kauppakeskus / tavaratalo / basaari / kauppahalli

Kauppakeskukset, basaarit ja kauppahallit muistuttavat toreja siinä, että niissä ostetaan ja myydään kaikenlaista, ja ihmiset tapaavat siellä toisiaan myös muuten vain. Erona toreihin on, että ollaan sisätiloissa, ja tilat ovat usein rakenteeltaan mutkittelevia, jopa ahtaita. Nykyaikaiset kauppakeskukset poikkeavat basaareista ja kauppahalleista siinä, että tilat ovat avaria, ilmavia ja hyvin valaistuja, joskus huippuarkkitehtien suunnitteleimia, ja lattia- ja seinäpinnoissa on käytetty kalliita materiaaleja. Basaariin ja kauppahalliin - samoin kuin torille - saa yleensä astua kuka tahansa, mutta moderniin kauppakeskukseen pääsevät yleensä sisään vain ne, jotka näyttävät potentiaalisilta asiakkailta. Suomessa esimerkiksi nuorisojoukkoja tai juopuneita ei päästetä moniin kauppakeskuksiin tai tavarataloihin 'notkumaan' eli viettämään aikaa ostamatta mitään.

Kuva 7. J.F. Lewis: Konstantinopolin basaari, n. 1840 (Lähde: Wellcome Images)

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Kauppahalleissa ja basaareissa on perinteisesti voinut kokoontua kahviloihin ja ravintoloihin tapaamaan ystäviä ja vaihtamaan kuulumisia. Esimerkiksi Turkissa ja muualla Lähi-Idässä miehet kokoontuvat basaarien kahviloihin pelaamaan lautapelejä kuten backgammonia, ja samalla perinteisesti puhutaan myös politiikkaa. Moderneissa kauppakeskuksissakin on kahviloita ja ravintoloita, mutta ne on usein sisustettu siten, että kävijät nauttivat ruokansa ja virvokkeensa mahdollisimman nopeasti ja jatkavat sitten ostoksien tekemistä. (Tämä on tietysti vahvasti kärjistetty kuvaus.)

Kauppakeskuksen, kauppahallin ja basaarin päällimmäinen mielikuva ei ole se, että niihin tultaisiin oppimaan uutta, joskin poliittinen keskustelu ja uutisten vaihtaminen ovat ainakin basaarissa ja kauppahalleissa olleet perinteisesti tärkeitä.

3.6. Kahvila / kahvisalonki 1700-1800 -lukujen tapaan

Kuva 8. Hugo Birger: Scandinavian Artists at Breakfast in Café Ledoyen on the day of the Paris Salon's opening in 1886 (Lähde: Wikimedia commons)

Kun tee, kaakao ja kahvi yleistyivät Euroopassa Uuden ajan alussa, mantereen ns. sivistyskaupunkeihin perustettiin salonkeja, joissa näitä uusia nautintojuomia sai nauttia. Salonkeja ylläpitivät aluksi varakkaat rouvat tai leskirouvat, ja niissä myös järjestettiin musiikkiesityksiä, kirjailijat ja runoilijat lukivat teoksiaan ääneen, tutkijat kertoivat löydök-

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

sistään tai järjestivät tiedenäytöksiä, filosofiasta ja kulttuurista sekä politiikasta väiteltiin ahkerasti. Sanomalehdet oli vast’ikään keksitty, ja niitäkin luettiin salongeissa. Näissä salongeissa käydyistä keskusteluista syntyi monta poliittista liikettä, muun muassa Ranskan vallankumous.

Nykyaikana kahvilakulttuuri on arkipäiväistynyt, vaikka uusiakin muotoja on tullut esimerkiksi erikoiskahvien myötä. Suurkaupungeista löytyy myös omia kahviloita toimittajille, blogisteille ja kirjailijoille, jossa nämä voivat keskittyä kirjoittamiseen. Toki taide, musiikki ja muut kulttuuritapahtumat ovat yhä nykyäänkin esillä monissa kahviloissa. Jopa pienoopperoita on alettu esittää kahviloissa - varmasti osittain valtiollisten kulttuuritukien hiipumisen vuoksi. Kahvila on paikka, josta vielä nykyäänkin voi hyvällä onnella löytää sekä ruumiin että hengen ravintoa.

3.7. Temppele / kirkko

Monikin on todennäköisesti kuullut kirjastoa tai oppilaitosta kuvattavan ’tiedon temppeleinä’. Mistä tämä metafora on saanut alkunsa?

Kuva 9. Tempelaukion kirkko, Helsinki (Lähde: Wikimedia commons / Aleksander Peshetnikov)

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Lähes kaikissa suurissa uskonnoissa on tapana rakentaa paikkoja, joihin samoin uskovat voivat kokoontua yhteen. Kristityt tosin kokoontuivat alkuaikoina salaa tai puolisalaa yksityisasunnoissa tai katakombeissa, sittemmin hylätyissä roomalaisissa varastorakennuksissa. Yleensä kukin uskonto tai uskontokunta haluaa ilmaista olemustaan ja ideologiaansa visuaalisesti rakentamalla temppelit tietyn näköisiksi ja muotoisiksi.

Temppeleihin ja kirkkoihin tullaan harjoittamaan omaa uskontoa ja tapaamaan muita, kuuntelemaan julistusta ja osallistumaan rituaaleihin ja menoihin. Moni kokee tulevansa keskustelemaan jumalansa -tai tämän välikäden - kanssa, pyytämään korkeampia voimia vaikuttamaan omaan tai läheisten elämään tavalla tai toisella. Temppeleissä kohdataan tuonpuoleinen.

Voidaanko tieto ja oppiminen nähdä tuonpuoleisesta kumpuavana absoluuttisena totuutena? Vai vastaako temppeleissä suoritettava korkeampien voimien etsiminen tiedon etsimistä? Onko tiedon jakaminen pyhä toimitus tai rituaali? Onko tieto itsessään pyhää? Itselläni on jonkin verran vaikeuksia ymmärtää näitä analogioita, varsinkin kun länsimainen tiede lähtee siitä, että tietty hypoteesi katsotaan oikeaksi vain niin kauan, kunnes uusi teoria sopii paremmin havaintoihin jotka on tehty. Tieteellisin menetelmin hankittu tieto ei siten ole koskaan absoluuttista, kun taas useimmissa uskonnoissa pyritään julistamaan lopullista totuutta asioista. Temppeleissä myös on tapana hiljentyä, kun taas oppilaitoksissa useimmiten on kannustettu keskustelemaan. Myös julkaisujen ja tutkimuksen tekeminen on omalla tavallaan keskustelua, jota tiedemaailma jatkuvasti käy. Harva uskontokunta puolestaan sallii vapaan keskustelun syntymistä tai kannustaa uskovia väittelemään ja kyseenalaistamaan opinkappaleita.

3.8. Kalajärvi

Järvet ovat Pirkanmaalla - kuten muillakin järvirikkailla alueilla maailmassa - houkutteleet kalastajia ja pyytäjiä rannoilleen ja vesilleen tuhansien vuosien ajan. Yhä vieläkin kalastajat laskevat verkkojaan Pälkäneveteen, Roineeseen ja Näsijärveen, yhä lasketaan rapumer-toja niiden rannoille, pilkkijät kairaavat yhä talvisin avantoja niiden jäälle. Syksyn tullessa alkaa pauke, kun metsästäjät ampuvat vesilintuja.

Järvistä saa - taidolla ja tiedolla - pyydettyä ravintoa, mutta entisinä aikoina vesistöt ovat olleet myös tärkeitä kulku- ja kuljetusreittejä. Näin järvet ovat pitäneet ihmisten välisiä yhteyksiä yllä.

Kun menen muutamien korkeakoulujen verkkosivustoille, tuntuu täydennyskoulutuksien ja avoimen yliopiston kurssien etsiminen ja löytäminen usein samantapaiselta, kuin jos

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

kiertelisin järven rantoja ja koettaisin löytää onkipaikkoja, joista nousee kalaa. Kuten onkimisessa on oltava oikeaan vuorokaudenaikaan liikkeellä, myös avoimissa ja täydentävissä koulutuksissa on osuttava oikeaan aikaan vuotta, jotta pääsisi kursseille mukaan. Ja kuten avannosta pilkkiessä ei koskaan voi tarkkaan tietää, mitä kaloja järvestä kulloinkin nousee, ei avoimen yliopiston sivuiltakaan voi yleensä ennakolta tietää, mitä kursseja siellä milloinkin on tarjolla. Jos edellisenä vuonna on ollut esimerkiksi kiinan alkeita tarjolla, voi olla ettei sitä olekaan enää seuraavana syksynä saatavilla.

Kuva 10. Kalastaja Koulujärvellä (Lähde: Wikimedia commons, HenrikJ)

Itse satuin esimerkiksi toukokuussa 2016 bongaamaan Oulussa järjestettävän UBISS-workshopin, joka käsitteli virtuaalitodellisuutta - kouluttajina Oculus Rift -laitteen kaksi entistä kehittäjää. Paikkoja työpajaan oli enää jäljellä kaksi, molemmat naisille varattuja (johtuen majoituksesta Nallikarin leirintäalueella), joten 'pilkkionneni' oli sillä kertaa hyvä.

3.9. Sotilastukikohta / sotilaspäämaja

Platonin Akatemia antiikin ajan Ateenassa antoi kaupunkivaltion eliitin nuorille miehille näiden sotilaallisen koulutuksen loppusilauksen, ja Akatemian harjoituskentälle kerääntyttiin myös, kun vapaat kansalaiset kutsuttiin sotimaan naapurivaltioita vastaan. Siten voidaan väittää, että Akatemia toimi myös eräänlaisena sotilastukikohtana. Kun roomalaiset valloittivat Ateenan, silloinen kenraali käski ensimmäiseksi hävittää Akatemian rakennukset, polttaa kirjaston kirjat, kaataa pyhän lehdon puut ja tuhota harjoituskentän. Näin tehtiin Akatemiaa vastaavia, ylemmän alan koulutusta antavia oppilaitoksia alettiin Euroopassa

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

perustaa seuraavan kerran vasta n. 700-800 vuotta myöhemmin. (Arabeilla ja intialaisilla oli toki toimivia yliopistoja jo varhaiskeskiajalla, samoin kiinalaisilla.)

Tiedon jakamisella on aina ollut myös strateginen merkitys. Esimerkiksi karttojen lukemisen taito ja karttojen saatavuus olivat keskiajalla ja renessanssin aikana varattu vain (ylemmille) sotilassäädyille ja kuninkaallisille. Kun Edward Snowden taannoin julkisti Yhdysvaltain tiedustelupalvelujen urkkimisen laajuuden koko maailmalle, hänestä tuli oitis vainottu ja petturina pidetty henkilö kotimaassaan. Toisaalta väärän tiedon levittäminen on sekin ollut vanhastaan strateginen keino sekä sodan että rauhan aikana. Ongelmia syntyykin, jos valtiojohtajakaan ei valisteta siitä, mikä tieto on oikeaa ja mikä väärää. (Elokuva Perikato kuvaa kiinnostavalla tavalla tilannetta, jossa valtion päämies ei saa oikeaa tietoa sodan etenemisestä, eikä osittain halua edes uskoa totuutta.)

Kuva 11. Suomenlinna (Lähde: Wikimedia commons)

Sotilaspäämajoissa ajatellaan olevan oikeaa strategista tietoa, joihin pääsevät käsiksi vain valitut henkilöt. Usein myös tiedon saatavuus vaihtelee sotilasarvon mukaan, joten korkea-arvoisimmille henkilöille annetaan kaikki tieto, jotta kokonaiskuva säilyy heidän käsissään eikä pääse vuotamaan muualle - kuten vihollistahoille. Sotien kaltaiset mutkikkaat operaatiot eivät voi onnistua, mikäli rivisotilaat alkavat kyseenalaistaa saamiaan käskyjä ja keskustelemaan kustakin strategiasta erikseen. Toisaalta - mikäli sodanjohtoon

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

on osunut jääräpäistä ja vähemmän älykästä väkeä, ei paraskaan tiedonsaanti riitä ja miljoonat ihmiset voivat menettää henkensä, kuten kävi ensimmäisessä maailmansodassa.

Itselleni on erään organisaation välitasolla olevana (armeijan käymättömänä) naisena muodostunut jonkinlainen kuva siitä, miten suomalaisia organisaatioita johdetaan, mutta koska suoraa tietoa ei ole helposti saatavilla, minun on täytynyt muodostaa mielikuva ni epäsuorien päätelmien avulla. Voi hyvinkin olla, että olen väärässä kun väitän, että monia suomalaisia organisaatioita - esimerkiksi oppilaitoksia - johdetaan sotilaallisten tukikohtien periaatteiden mukaisesti. Tiedon määrä määräytyy henkilön hierarkkisen paikan mukaan, ja tarvittaessa ulospäin (esimerkiksi medioille) annetaan myös väärää tai ei aivan täsmällistä tietoa, jotta todellinen päämäärä verhoutuisi 'sodan usvaan' (fog of war). Kansainvälisesti tällä johtamistavalla on nimitys "Management by Perkele", ja sitä toteutettiin yleisesti esimerkiksi Nokian kaltaisissa suuryrityksissä. ("Nyt perkele tehkää niin kuin käsketään älkääkää kyselkö.") Turkin ja Pohjois-Korean kaltaisissa valtioissa koulutus ja sotilasstrategia ovat toki läheisesti yhteydessä toisiinsa, mutta onko se myös tarkoituksena suomalaisissa oppilaitoksissa? Minulla ei ole tästä tarkempaa tietoa.

3.10. Rakennustyömaa

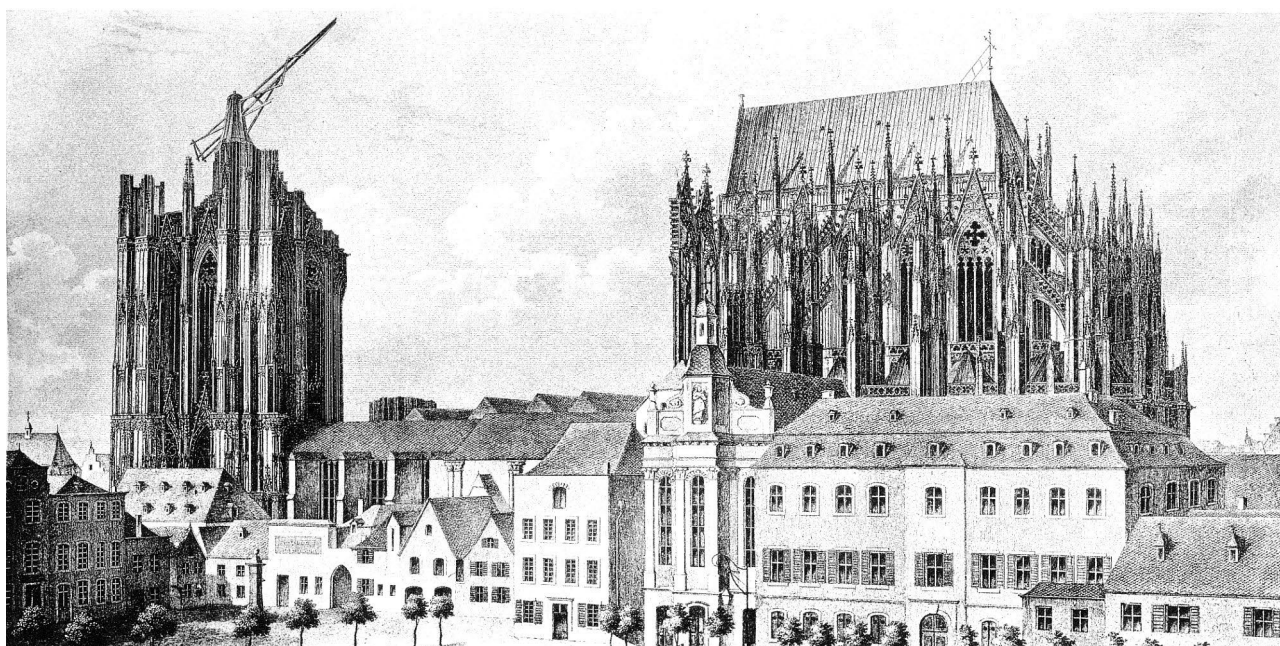
Ensimmäisen maailmansodan jälkeisessä Weimarin tasavallassa puhalsivat vapauden ja uusien ajatusten tuulet, joista sai alkunsa kuuluisa, Bauhausin nimen saanut arkkitehtuuri-, taideteollisuus- ja taidekoulu. Sana Bauhaus viittasi koulun perustajien mukaan goottilaisen katedraalin rakennustyömaan rakentajien yhteiseen tukikohtaan, suureen työmaakoppiin, jonne kokoontuivat kaikki erikoisammattilaiset, joita katedraalin luomiseen tarvittiin. Mukana oli arkkitehtejä, matemaatikkoja, muurarimestareita, kuvanveistäjiä, freskomaalareita, lasimaalausten tekijöitä, taitavia puuseppiä, jopa muusikkoja. Katedraaleja rakennettiin useita vuosikymmeniä, (joskus vuosisatoja kuten Kölnin tuomiokirkkoa ja nyttemmin Barcelonan Sagrada Familiaa) joten kunkin katedraalin 'bauhaus' tai 'bauhütte' oli pystyssä pitkään ja sinne kerääntyi paljon tietämystä monelta luovalta alalta.

Alkuperäinen Bauhaus-koulu tuli myös kuuluisaksi kumouksellisuudestaan - nuoret miehet kasvattivat pitkän otsatukan ja kouluun hyväksyttiin ajan tapojen vastaisesti myös naisia opiskelijoiksi. Taideopiskelijat olivat 1800-luvulla olleet konservatiivista väkeä, joka vietti aikaansa museoissa jäljentämässä mestariteoksia tai piirtämässä antiikinaikaisten veistosten kipsikopioita. Bauhaus-koulu toi muutoksen, ja oppilaitoksen idea taiteiden ja taideteollisuuden sekä arkkitehtuurin yhdistämisestä loi modernismin periaatteet. Vallanpitäjät näkivät kohta vaarat tämän tyyppisessä tiedon ja taidon vaihtamisessa, ja Bauhaus suljettiin, perustettiin uudelleen toisessa paikassa, joka suljettiin toistamiseen. Opettajat ja opiskelijat muuttivat pois silloisen Saksan alueelta kuka minnekin, Sveitsiin,

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

Yhdysvaltoihin, Suomeenkin. Eri puolilla maailmaa alettiin kohta perustaa Bauhausin periaatteita seuraavia oppilaitoksia, esimerkiksi Helsinkiin syntyi Taideteollinen korkeakoulu.

Bauhausin koulun yhtenä johtavana periaatteena oli, että teoria ja tekeminen yhdistetään ja tuodaan kaikkien ulottuville. Keskiaikaiset katedraalit olivat avoimia kaikille, ja myös Bauhausin ideana oli tuoda huippumuotoilu kaikille kansankerroksille. Siten oppilaitoksen päämääränä oli myös muuttaa maailmaa. Siinä se onnistuikin - sekä hyvässä että pahassa. Teollinen halpatuotanto syrjäytti aiemmat käsityötaidot monella alalla, mikä ei ehkä ollut Bauhausin alkuperäinen tavoite, vaan sen toiminnan tahaton seuraus.

Kuva 12. Max Hasak: Kölnin katedraalia rakennetaan, 1824/1911 (Lähde: Wikipedia)

Usein kuulee sanottavan, ettei historialla ole mitään annettavaa nykyajalle. Bauhaus-koulun tarina osoittaa, että historiaa tuntemalla voidaan menneestä kouraista tekemisen tapoja, joilla voi olla suuri merkitys tulevaisuudelle. Suurin osa Suomen nykyisestä rakennuskannasta, kahvikupeista joista juomme ja tuoleista joilla istumme on saanut vaikutteita Bauhaus-koulusta ja sen mukanaan tuomasta funktionalismin suuntauksesta. Tampereen uusi yliopisto on sen verran monialainen, ettei sitä kenties voi sellaisenaan verrata goottilaisen katedraaliin rakennustyömaahan, mutta Bauhaus on hyvä esimerkki siitä, kuinka oppilaitos voi muuttaa maailmaa.

4. Päätelmiä

Design management lähtee tavallisesti asiakkaana olevan yrityksen tarpeista liikkeelle: Millainen on yrityksen nykyinen brandi? Miten tuota brandia voisi kirkastaa ja selkeyttää? Vai onko tarpeen uudistaa yrityksen brandia? Tai uuden yrityksen kohdalla - millaista mielikuvaa haetaan? Brandi näkyy sekä yrityksen ulkoisessa kuvassa, sen tuotteissa että yrityksen sisällä esimerkiksi toimistojen ja muiden tilojen suunnittelussa. Asiakkaana olevan yrityksen johtoa ja työntekijöitä haastatellaan ja heidän kanssaan keskustellaan, kunnes päästään yksimielisyyteen.

Millainen on Tampereen uuden yliopiston brandi tai brändi? Todennäköistä on, että täydennyskoulutusten ja avoimen yliopiston tarjonnan on noudatettava koko yrityksen linjaa, mutta mikä se on? Oli miten oli, voisiko aikaisemmin mainituista kymmenestä analogiasta olla apua? Tampereen uusi yliopisto sijaitsee keskellä Pirkanmaata, järvien ympäröimässä kaupungissa, joten kalajärvi voisi kenties sopia. Tosin järvestä ei synny yhtä dynaamista mielikuvaa kuin vaikka merestä tai joesta, joissa vesi on jatkuvassa liikkeessä. Oletettavasti Tampereen uusi yliopisto haluaa nimensä mukaisesti pysyä uutena eli uudistua, kuten vesi joka kulkee Tammerkossessa. Entä koski?

Kuva 13. Tammerkoski (Lähde: C. Forsgren 2017)

Koskessa vesi liikkuu nopeasti, pyörteillen ja kiviä mennessään hioen. Koskesta saa kalaa ja virtausvoimaa, kosken ympärille on syntynyt monia kaupunkeja, kuten jokienkin varsille. Koskessa voi myös laskea, mikäli on uskallusta ja taitoa. Koski on jatkuvasti uudistuva,

Digimyrsky - Digitalisaatio osaamisen kehittämisessä

kaiken aikaa muutoksessa ja liikkeessä oleva, siltikin tiettyyn suuntaan menevä, hieman ehkä samantyyppinen kuin Tampereen uuden yliopiston täydennyskoulutus?

Kuva 14. Tammerkosken alajuoksua (Lähde: C. Forsgren 2017)

Koskien rannat keräävät väkeä ympärilleen, sekä vapaa-aikaa viettämään (tyynet kesäillat vetävät Tammerkosken rantojen nurmet täyteen ihmisiä) että ammatteja harjoittamaan. Oma työpisteeni sijaitsi yli 10 vuoden ajan kosken rannan vanhassa teollisuuskiinteistössä, samassa jossa isoäidin äitini oli tyttönä työskennellyt 'pumpuliplikkana'. Viime vuosina Tammerkosken partaille on noussut asuntoja. Koskenranta elää ja muuttuu.

Koski on mielestäni toimiva lähtökohta visuaaliseksi ja toiminnalliseksi vertauskuvaksi.

